

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини»

на тему: **«Підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства приладобудівельної галузі»** (на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»)

Виконавець:

студентка ЦЗФН, гр. 613

Любченко-Максим Анастасія Русланівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

Науковий керівник:

Старший викладач

Гусенко Ольга Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасних ринкових умовах господарювання зовнішнє середовище, що динамічно розвивається, постійно диктує нові умови функціонування, вимагаючи від підприємств постійного вдосконалення своєї діяльності, підвищення ефективності та конкурентоспроможності. Керівництво підприємств у зовнішньоторговельній діяльності має самостійно проводити аналіз з цих питань та на основі проведеного дослідження самостійно приймати рішення, керуючись основними параметрами ринку: попиту, конкуренції. Управління зовнішньоторговельною діяльністю підприємства приладобудівельної галузі має бути спрямовано, насамперед, на підтримку його основної системної властивості – здатності випускати продукт, причому робити це ефективно.

Зовнішньоторговельна діяльність підприємств передбачає виконання певних функцій, до яких слід віднести: аналіз стану підприємства та факторів зовнішнього середовища, формулювання цілей на зовнішньому ринку, визначення методів та засобів їх досягнення, розробка та реалізація товарної, збутової, цінової та інших стратегій, аналіз отриманих результатів. У сучасних умовах підвищення значущості зовнішньоекономічного фактора у розвитку економіки, проблеми, пов'язані з удосконаленням зовнішньоторговельної діяльності підприємства та підвищенням її ефективності, виходять на перший план. Причинами, що спонукають підприємство вести зовнішньоторговельну діяльність, є можливість розширення збуту, придбання ресурсів, диверсифікація джерел постачання та збуту. Необхідною умовою ефективності зовнішньоторговельної діяльності є перевищення виручки над витратами на реалізацію продукції на зовнішньому ринку.

Ефективна організація та здійснення зовнішньоторговельної діяльності підприємства мають відповідати сучасному стану економіки країни й світовим тенденціям розвитку економічної науки та господарської практики, що і обумовило вибір теми кваліфікаційної роботи магістра, його мету та завдання.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Головною метою дослідження є аналіз ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад» та розробка шляхів її підвищення.

Для реалізації поставленої мети потрібно вирішити наступні завдання:

- розкрити сутність таких категорій як «ефективність», «зовнішньоторговельна діяльність», «ефективність зовнішньоторговельної діяльності підприємства»;
- узагальнити фактори впливу на ефективність зовнішньоторговельної діяльності підприємства приладобудівельної галузі;
- обґрунтувати методи та підходи до оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства;
- надати загальну організаційно-економічну характеристику ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- провести аналіз сучасного стану та динаміки зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- здійснити SWOT-аналіз ТОВ «Телекарт-Прилад»;

- провести аналіз показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності ПАТ ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- запропонувати шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад» за рахунок удосконалення інноваційної складової;
- запропонувати шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад» за рахунок удосконалення експортної діяльності;
- запропонувати шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад» за рахунок використання акредитивної форми розрахунків.

Об'єктом дослідження є ефективність зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад» та напрями її підвищення.

Предметом дослідження є виступають теоретико-методологічні та організаційно-економічні рішення щодо підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства приладобудівельної галузі.

Методи дослідження. Дослідження виконане на основі теоретичних і методичних положень сучасної економічної теорії, законів, наукових досліджень у галузі формування та оцінки ефективності експортної діяльності підприємства, сучасної філософії розвитку підприємства.

У процесі виконання дослідження було використано такі наукові методи: системно-логічний метод (для уточнення термінів дослідження), метод теоретичного узагальнення (при вивченні результатів дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених), методи обробки інформації (порівняння, групування, графічного і табличного подання даних, методи приведення показників до порівняльного формату), методи економічного та статистичного аналізу (для дослідження стану функціонування ТОВ «Телекарт-Прилад»), метод експертних оцінок (для визначення ключових факторів впливу на ефективність зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад»), абстрактно-логічний метод (для формулювання висновків). Технічні розрахунки виконано із застосуванням програми Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. Для написання кваліфікаційної роботи магістра використовувалися такі джерела інформація як, наукові праці українських вчених-економістів, зокрема: Васильківський Д.М., Кузьмін О.Є., Мазаракі А. А., Мазоренко О.В., Малярець Л.М., Мельник О.Г., Мельник Т.М., Давидович О.І., Книшек О. О., Кононенко Я. В., Отенко І.П., Піддубна Л. І., Пономаренко В. С., Солодковський Ю. М., Чернобай Л.І., Шкурупій О. В., Шталь Т.В. та інші. Багато уваги приділяли вирішенню проблем ефективності зовнішньоторговельної діяльності вчені за кордоном, а саме Б. Айкола, Дж. Бхагваті, Дж. Брутон, Дж. Етвел, Л. Леонідоу та інші.

Інформаційно-довідковою базою є нормативно-правові акти України, аналітичні та статистичні матеріали ТОВ «Телекарт-Прилад», а також різноманітні електронні ресурси, зокрема офіційний сайт Державної служби статистики України, наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних учених, матеріали конференцій і семінарів, монографії, збірники та наукові статті; інтернет-ресурси тощо.

Публікації та апробація результатів дослідження. Любченко-Максим А.Р. Особливості дослідження ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства/за матеріалами I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю «Світова економіка та міжнародні економічні відносини: сучасний стан та перспективи розвитку» Одеського національного економічного університету. 2021. (у друці)

Структура роботи: кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 88 сторінок. Робота містить 19 таблиць та 12 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретично-методичні аспекти дослідження ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства приладобудівельної галузі»* визначено сутність категорій «ефективність» та «ефективність зовнішньоторговельної діяльності підприємства», узагальнено фактори впливу на ефективність зовнішньоторговельної діяльності підприємства приладобудівельної галузі, обґрунтовано методи та підходи до оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства

У другому розділі *«Аналіз ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад»* надано загальну організаційно-економічну характеристику ТОВ «Телекарт-Прилад». Проведено аналіз сучасного стану та динаміки зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад». Здійснено SWOT-аналіз ТОВ «Телекарт-Прилад». Проведено аналіз показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад».

У третьому розділі *«Шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад»* Запропоновано шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад» за рахунок удосконалення інноваційної складової. Визначено шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад» за рахунок удосконалення експортної діяльності. Запропоновано шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад» за рахунок використання акредитивної форми розрахунків.

ВИСНОВКИ

На підставі дослідження, здійсненого в першому розділі кваліфікаційної роботи було узагальнено фактори впливу на ефективність зовнішньоторговельної діяльності підприємства, обґрунтовано методи та підходи до оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства.

Розглянули чинники впливу на ефективність зовнішньоторговельної діяльності промислового підприємства. Об'єктивно оцінивши ситуацію на ринку та вибрати найбільш ефективну стратегію можливо тільки під час аналізу всього комплексу чинників. Ігнорування навіть одного з них призводить до несприятливих наслідків у діяльності промислового підприємства. Аналіз чинників допоможе своєчасно відбрати оптимальний варіант дій. Не має чіткості в ідентифікуванні чинників, які впливають на планування ЗТД. З метою визначення таких чинників проаналізовано наукові праці різних науковців, у яких було виявлено, що більшість з них поділяють чинники, які впливають на планування ЗТД, на внутрішні та зовнішні. При цьому їхні наукові дослідження відрізняються змістовим наповненням цих чинників та їх різновидами. Зважаючи на це, запропоновано уніфіковану класифікацію чинників, які впливають на планування ЗТД, надано характеристику впливу цих чинників на процес такого планування.

Визначення ефективності експорту доцільно здійснювати розрахунки рівня цього показника, застосовуючи різні види прибутку. Ефективність експортного виробництва, обчислена на основі величини чистого прибутку від експорту, дає можливість аналізувати і виявляти чинники оптимізації оподаткування експортної діяльності. Зокрема, в умовах обмеженості фінансових коштів для фінансування експортного виробництва, доцільно відбрати географічні ринки за критерієм максимізації рівня якраз цього показника ефективності.

У розділі 2 було надано загальну організаційно-економічну характеристику підприємства, проведено аналіз сучасного стану та динаміки зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад», здійснено SWOT-аналіз ТОВ «Телекарт-Прилад», проведено аналіз показників ефективності ЗТД ТОВ «Телекарт-Прилад».

За результатами аналізу було охарактеризовано, що промислове підприємство ТОВ «Телекарт-Прилад» – це один з лідерів виробництва продукції для телекомунікаційної галузі та енергетики України і країн СНД. Місія підприємства – стати лідером, що розвиває свої кращі традиції шляхом забезпечення клієнтів високоякісною і надійною продукцією, повністю задовольняє потреби ринку, що служить основою для довгострокового і стабільного зростання прибутковості підприємства. Асортимент підприємства включає електронні лічильники, пластикові карти, касові апарати, таксофони, цифрові системи комунікації та інше.

Найголовнішим партнером з імпорту є Китай. Підприємство протягом довгих років здійснювало спроби налагодити власне виробництво необхідних деталей, але керівництво дійшло до висновку, що доцільнішим, якіснішим та дешевшим варіантом є імпорт саме з Китаю.

ТОВ «Телекарт-Прилад» у 2019 році характеризується вартістю чистої виручки у розмірі 168,368 тис грн., із якої за рахунок експорту сформовано у розмірі 795,78 тис. грн. Величина імпортних операцій за даний період склала 697,43 тис. грн.

Як свідчать розрахунки, то на підприємстві спостерігається сприятлива тенденція до зростання показників, а саме:

- зростання кількості країн-партнерів, з якими підприємство здійснює зовнішньоторговельну діяльність з 7 до 11 країн;

- підвищення таких показників «ефекту» як чистого доходу від реалізації продукції на 75593 тис. грн., обсягу експорту – на 363,83 тис. грн. та величини імпорту – на 350,18 тис. грн.;

Доцільно відзначити, що за період 2019-2020 рр. зареєстрований капітал підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад» становить 2000 тис. грн. Негативним явищем на підприємстві є наявність неоплаченого капіталу розміром 853 тис. грн. за 2020 рік. Адже неоплачений капітал – це вартість заборгованості учасників за внесками до статутного капіталу підприємства. Своєю чергою, показник характеризує частку статутного капіталу, яка ще не внесена учасниками, а тому вираховується при визначенні величини власного капіталу.

Отже, підприємство ТОВ «Телекарт-Прилад» потребує удосконалення напрямків експортної діяльності підприємства з метою підвищення її ефективності.

У 3 розділі було запропоновано шляхи підвищення ефективності ЗТД ТОВ «Телекарт-Прилад» за рахунок інноваційної складової, визначили шляхи підвищення ефективності ЗТД ТОВ «Телекарт-Прилад» за рахунок удосконалення експортної діяльності. Також розглянули шляхи підвищення ефективності ЗТД ТОВ «Телекарт-Прилад» за рахунок використання акредитивної форми розрахунків.

Для здійснення ефективної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад», підприємству необхідно постійно розробляти та впроваджувати інновації, удосконалюючи систему управління. Ефективна система управління інноваційною діяльністю може стати дієвим інструментом в сучасній конкурентній боротьбі та джерелом розвитку підприємства. Заходи щодо підвищення ефективності інноваційної діяльності повинні впроваджуватись не тільки на рівні підприємства, але й на рівні держави, забезпечуючи сприятливі інвестиційні умови; удосконалення інноваційної, економічної та податкової політики.

Для того, щоб збільшити збут експортно-орієнтованої продукції, ТОВ «Телекарт-Прилад» доцільно удосконалити контроль при плануванні продажів за допомогою застосування економіко-математичних методів і моделей прогнозування продажів. Плануванням продажів в організації зобов'язаний займатися не лише тільки планово-економічний відділ, його варто покласти на спеціалізований підрозділ відділу збуту або маркетингу, що відіграє координуючу роль у плануванні діяльності організації. Крім того, слід розробити систему оперативного контролю виконання планів збуту (процедури підготовки, аналізу й контролю щоденних звітів про виконання планів збуту). Чітко пророблена й документально закріплена збутова політика має можливість стати ефективним інструментом підвищення ефективності експортної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад».

Також зробимо висновок, що акредитивна форма розрахунків - найбільш складна, тривала і дорога. Не дивлячись на це дана форма гарантує підприємству своєчасну оплату експорту товарів та зменшення ризику неотримання товару імпортером. Тому використання такої форми розрахунку вигідне для обох сторін особливо якщо: ділові партнери установили нові, неперевірені ділові відносини; продавець не впевнений у платоспроможності покупця, а покупець не впевнений у спроможності продавця поставити товар (виконати роботи/надати послуги); або ж об'єктом договору є великі проекти або товари, виготовлені за спеціальним замовленням.

АНОТАЦІЯ

Любченко-Максим Анастасія Русланівна, кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за магістерською програмою «Міжнародні економічні відносини»
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2021 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є ефективність зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад» та напрями її підвищення.

У роботі розглядається сутність теоретичних категорій «ефективність», «зовнішньоторговельна діяльність», «ефективність зовнішньоторговельної діяльності підприємства»;

Узагальнено фактори впливу на ефективність зовнішньоторговельної діяльності підприємства приладобудівельної галузі. Обґрунтовано методи та підходи до оцінювання ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства.

Надано загальну організаційно-економічну характеристику ТОВ «Телекарт-Прилад». Проведено аналіз сучасного стану та динаміки зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад». Здійснено SWOT-аналіз ТОВ «Телекарт-Прилад». Проведено аналіз показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад».

Запропоновано шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад» за рахунок удосконалення інноваційної складової. Визначено шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад» за рахунок удосконалення експортної діяльності. Запропоновано шляхи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад» за рахунок використання акредитивної форми розрахунків.

Ключові слова: ефективність, зовнішньоторговельна діяльність підприємства, приладобудівельна галузь, економічна ефективність експорту, економічний ефект від експорту, ТОВ «Телекарт-Прилад», SWOT-аналіз, інноваційна складова, експортна діяльність, акредитивна форма розрахунків.

SUMMARY

Lyubchenko-Maksym Anastasia Ruslanivna, qualification work for a master's degree in 292 "International Economic Relations" in the master's program "International Economic Relations"
Odessa National Economic University
Odessa, 2021

The master's thesis consists of three sections. The object of the study is the efficiency of foreign trade activities of Telekart-Prilad LLC and the directions of its increase. The essence of theoretical categories "efficiency" is considered in the work. "Foreign trade activity", "efficiency of foreign trade activity of the enterprise"; The factors influencing the efficiency of foreign trade activity of the instrument-making enterprise are generalized. Methods and approaches to assessing the effectiveness of foreign trade activities of the enterprise are substantiated.

The general organizational and economic characteristics of LLC "Telecard-Device" are given. An analysis of the current state and dynamics of foreign trade activities of LLC "Telecard-Device". A SWOT analysis of Telekart-Prilad LLC was performed. The analysis of indicators of efficiency of foreign economic activity of LLC "Telecard-Device" is carried out.

Ways to increase the efficiency of foreign trade activities of LLC "Telecard-Device" by improving the innovation component are proposed. Ways to increase the efficiency of foreign trade activities of LLC "Telecard-Device" by improving export activities are identified. Ways to increase the efficiency of foreign trade activities of LLC "Telecard-Device" through the use of letter of credit form of payment are proposed.

Key words: efficiency, foreign trade activity of the enterprise, instrument-making branch, economic efficiency of export, economic effect from export, LLC Telekart-Prilad, SWOT-analysis, innovative component, export activity, letter of credit form of settlements.